

Opetusapteekkiharjoittelun taloustehtävät

ESIMERKKI APTEEKIN TULOSLASKELMASTA

APTEEKIN TULOSLASKELMA	
Liikevaihto	3 512 895
Kelan ostokertapalkkiot	34 563
Muut tuotot	27 156
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	3 574 613
Ostot	-2 443 396
Varastojen lisäys/vähennys	-3 366
Ulkopuoliset palvelut	-591
Apteekkimaksu	-211 948
Palkat	-349 965
Henkilösivukulut	-103 880
Toimitilavuokrat	-50 672
Muut liiketoiminnan kulut	-136 142
Käyttökate	274 653
Poistot	-26 777
Liikevoitto	247 876
Rahoitustuotot	4 653
Rahoituskulut	-2 165
Satunnaiset tuotot ja kulut	131
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	250 495
Poistoeron muutos	-85
Vapaaehtoisten varausten muutos	-2 258
Välittömät verot	-97 892
Voitto	150 261

TULOSLASKELMAN ERÄT

Liikevaihto

Tuloslaskelman ensimmäinen erä on liikevaihto. Yleisin näkökulma apteekin kokoon ja kasvuun perustuu toiminnan volyyymiin, ja sitä parhaiten kuvaa tuloslaskelman liikevaihto. Perinteisesti apteekkien kohdalla on myös käytetty reseptuuria kuvaamaan toiminnan volyyymiä, mutta se antaa huomattavasti epätarkemman kuvan toiminnan laajuudesta.

Liikevaihto sisältää apteekin tavara- ja palvelumyynnin tuotot vähennettynä myönnettyillä alennuksilla ja arvonnalisäverolla. Tuloslaskelmassa usein eritellään vielä tuotot arvonnalisäverokannoittain omina tileinä.

Liikevaihto voidaan esittää myös siten, että siitä on vähennetty apteekkimaksu myynnin oikaisuerän muodossa. Apteekkimaksun tuloslaskelmaan sijoittamisessa on tilitoimistokohtaisia eroja. Tilitoimistoilla on myös tapana käsitellä apteekkimaksua kustannuseränä.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muilla tuotoilla tarkoitetaan eriä, jotka eivät liity apteekin varsinaiseen toimintaan. Näitä ovat tyypillisesti Kelan ostokertapalkkiot, vakuutuskorvaukset, käyttöomaisuuden myyntivoitot sekä erilaiset avustukset ja tuet.

Materiaalit ja palvelut

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden käyttö saadaan selville ottamalla huomioon sekä tilikauden aikaiset ostot että niihin liittyvissä varastoissa tapahtuneet muutokset. Ostotilit on jaoteltu liikevaihdon myyntitilejä vastaavasti ja ne muodostavat toistensa vastatilit.

Ulkopuoliset palvelut sisältävät muuttuvan kulun luonteiset apteekin ulkopuolelta hankitut palvelut. Tyypillisesti tähän erään kuuluvat vuokratyövoimakustannukset.

Henkilöstökulut

Työsuhteessa olevien henkilöiden henkilöstökulut jaetaan tuloslaskelmassa kahteen pääerään: palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut. Henkilösivukulujen alle kirjataan lakisääteiset ja sopimuspohjaiset eläke- ja vakuutusmaksut. Vaikka apteekkari ei saa maksaa itselleen palkkaa, kirjataan kuitenkin apteekkarin YEL-maksut henkilösivukuluihin.

TULOSLASKELMAN ERÄT

Poistot

Poistot ovat käyttöomaisuudesta, tyypillisesti koneista ja kalustosta, tehtäviä kulu-
lukirjauksia. Tuloslaskelmaan merkitään suunnitelman mukaiset poistot. Suun-
nitelman mukaiset poistot voivat poiketa verotusta varten lasketuista poistoista.
Tällöin niiden välinen erotus esitetään tuloslaskelman loppupuolella erässä
poistoeron lisäys tai vähennys.

Liiketoiminnan muut kulut

Liiketoiminnan muihin kuluihin sisällytetään sellaiset erät, joita ei ole sisällytetty
materiaaleihin ja palveluihin ja, jotka eivät ole henkilöstökuluja, poistoja tai ra-
hoituskuluja. Näitä ovat apteekissa tyypillisesti vapaaehtoiset henkilösivukulut,
toimitilakulut, kone- ja kalustokulut, matkakulut, markkinointikulut ja hallintoku-
lut.

Vapaaehtoiisiin henkilösivukuluihin kuuluvat mm. henkilökunnan koulutus-
menot, virkistys- ja harrastustoiminnan kulut, työterveyshuollon kulut ja ruoka-
korvaukset.

Toimitilakuluihin kuuluvat toimitilavuokrat, siivouskustannukset, sähkölas-
kut, jätehuollon kustannukset sekä vartiointi- ja turvallisuuskulut.

Kone- ja kalustokuluissa ovat mukana IT-laite- ja ohjelmistokustannukset,
IT-laitteiden huolto-, korjaus- ja asennuskustannukset, kone- ja kalustovuokrat
sekä kone- ja kalustohankinnat, joiden todennäköinen taloudellinen käyttö-
ikä on enintään kolme vuotta.

Hallintokuluihin kirjataan mm. taloushallintopalvelukustannukset, virano-
maismaksut, kirjat, lehdet ja jäsenmaksut, puhelin- ja postikulut, datasiirtokulut
ja toimistotarvikkeet.

Liikevoitto

Liikevoitto on välitulot, joka kertoo apteekin operatiivisen liiketoiminnan tu-
loksen ennen rahoitustuottoja ja -kuluja, satunnaisia eriä sekä veroja. Liikevoit-
to mahdollistaa eri veroalueilla ja erilaisilla pääomarakenteilla varustettujen
yritysten kannattavuuden vertailun, sillä liikevoitosta ei ole vähennetty veroja ja
korkokustannuksia.

TULOSLASKELMAN ERÄT

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottoihin ja -kuluihin lasketaan rahoitusomaisuudesta saadut tuotot ja vieraasta pääomasta maksetut kulut.

Satunnaiset tuotot ja kulut

Satunnaiset tuottoihin ja kuluihin katsotaan kuuluvan sellaiset erät, jotka perustuvat apteekin tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Näitä ei tavallisesti juurikaan tapaa apteekkien kohdalla.

Tilinpäätössiirrot

Tilinpäätössiirrot sisältävät poistoeron (ks. poistot) ja vapaaehtoisten varausten muutokset. Poistoeron lisäys huonontaa tulosta ja vähennys vastaavasti parantaa tulosta. On huomioitava, että toimintavaraus voi olla enintään 30 % tilinpäätöstä edeltävän 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätysten alaisista palkoista ja palkkioista.

Verot

Apteekin voitto ennen veroja lasketaan apteekkarin henkilökohtaiseksi tuloksi ja siitä kannetaan verot apteekkarin henkilökohtaisen verokortin mukaisesti.

Tilikauden voitto

Verojen vähentämisen jälkeen päädytään vihdoin tilikauden voittoon. Tämä erä näkyy taseessa vastattavaa-puolen oman pääoman kasvuna tilikauden voitto-erässä. Se osa, jota apteekkari ei nosta työtulona ulos kirjataan taseeseen omaan pääomaan.

TÄYDENNÄ TULOSLASKELMAN PUUTTUVAT TUNNUSLUVUT

TULOSLASKELMA		
Liikevaihto	3 584 159	
Kelan ostokertapalkkiot	32 380	
Muut tuotot	31 282	
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	3 647 821	
Ostot	-2 490 991	
Varastojen lisäys/vähennys	0	
Ulkopuoliset palvelut	-613	
Myyntikate 1		0,0%
Apteekkimaksu	-222 576	
Myyntikate 2		0,0%
Palkat	-359 276	0,0%
Henkilösivukulut	-108 640	
Toimitilavuokrat	-54 274	
Muut liiketoiminnan kulut	-145 131	
Käyttökate		0,0%
Poistot	-28 058	
Liikevoitto		0,0%
Rahoitustuotot	4 088	
Rahoituskulut	-1 641	
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	240 710	
Poistoeron muutos	0	
Vapaaehtoisten varausten muutos	-2 481	
Välittömät verot	-88 647	
Voitto	149 582	

MYYNTIKATTEET

- **Myyntikate 1** : Yleisesti myyntikate ilmaisee myynnin kannattavuuden. Myyntikate on apteekin myynnin ja myyntiä vastaavien ostojen välinen erotus.

Myyntikate 1 = liikevaihto – ostot +/- varaston muutos

$$\text{Myyntikate (1) -\%} = \frac{\text{myyntikate 1}}{\text{liikevaihto}} \times 100 \%$$

- **Myyntikate 2** : Apteekkien myyntikatevertailun kohdalla on huomioitava apteekkimaksu, jotta erikokoiset apteekit olisivat vertailukelpoisia keskenään ja jotta apteekkeja voitaisiin vertailla muihin yrityksiin.

Myyntikate 2 = myyntikate 1 – apteekkimaksu

$$\text{Myyntikate (2) -\%} = \frac{\text{myyntikate 2}}{\text{liikevaihto}} \times 100 \%$$

Tehtävä 1: Laske esimerkkituloslaskelman luvuilla myyntikate 1 & 2 sekä myyntikateprosentit

KÄYTTÖKATE & KÄYTTÖKATEPROSENTTI

- **Käyttökate** on toimialakohtainen ja sen avulla voidaan verrata ainoastaan saman toimialan yritysten kannattavuutta. Käyttökate auttaa vertailemaan apteekkien liiketoiminnan kannattavuutta ottamatta kantaa kasvuun tai liiketoiminnan ylläpitämiseen vaadittaviin investointeihin.

Käyttökate = liikevoitto + poistot

Käyttökateprosentti = $\frac{\text{käyttökate}}{\text{liikevaihto apteekkimaksulla vähennettynä}} \times 100 \%$

Tehtävä 2: Laske esimerkkituloslaskelman luvuilla käyttökate ja käyttökateprosentti

Vinkki: Käyttökateen saa myös vähentämällä liiketoiminnan tuotot yhteensä erästä kaikki kustannukset ennen poistoja.

LIIKEVOITTO & LIIKEVOITTOPROSENTTI

- **Liikevoitto** kertoo apteekin toiminnan kannattavuuden. Liikevoittoprosentti puolestaan kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia yrityksen liikevaihdosta jää voitoksi, kun siitä on vähennetty toiminnan operatiiviset kulut mutta ei korkoja, veroja eikä satunnaisia eriä.

Liikevoitto = käyttökate – poistot

Liikevoittoprosentti = $\frac{\text{liikevoitto}}{\text{liikevaihto}} \times 100 \%$

Tehtävä 3: Laske esimerkkituloslaskelman luvuilla liikevoitto ja liikevoittoprosentti.

PALKKOJEN SUHDE LIIKEVAIHTOON

- Henkilöstökulut muodostavat yhden suurimmista apteekin kulueristä. Henkilöstökulujen kehitystä voidaan seurata absoluuttisina muutoksina tilikaudelta toiselle, mutta tyypillisesti näitä kuluja seurataan laskemalla palkkojen suhde liikevaihtoon

$$\text{Palkkaprocentti} = \frac{\text{palkat ja palkkiot yhteensä}^*}{\text{liikevaihto apteekkimaksulla vähennettynä}} \times 100 \%$$

* palkat ilman sosiaalikulua

Tehtävä 4: Laske esimerkkituloslaskelman luvuilla palkkojen suhde liikevaihtoon.

ESIMERKKI APTEEKIN TASEESTA

APTEEKIN TASE

VASTAAVAA

Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet	16 031
Aineelliset hyödykkeet	62 446
Sijoitukset	47 765
Pysyvät vastaavat yhteensä	126 242

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus	220 518
Lyhytaikaiset saamiset	342 051
Rahoitusarvopaperit	80 838
Rahat ja pankkisaamiset	69 883
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	713 290

VASTAAVAA YHTEENSÄ 839 532

VASTATTAVAA

Edellisten tilikausien voitto (tappio)	298 203
Yksityistilit tilikaudella	-134 474
Tilikauden voitto (tappio)	153 536
Oma pääoma yhteensä	317 265

Tilinpäätössiirtojen kertymä/varaukset 84 089

Pitkäaikainen vieras pääoma 16 227

Lyhytaikainen vieras pääoma

Lainat rahoituslaitoksilta	20 560
Ostovelat	72 472
Muut velat	41 640
Siirtovelat	287 279
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	421 951

VASTATTAVAA YHTEENSÄ 839 532

TASEEN ERÄT

- Tase mittaa yrityksen omaisuuden ja velkojen arvoa tietyinä ajankohtana (esim. 31.12.).
- Taseessa yrityksen omistama omaisuus listataan vastaavaa - otsikon alle (varojen käyttö) ja yrityksen velat vastattavaa - otsikon alle (rahan lähteet). Taseen vastaavien kokonaissumma on aina yhtä suuri kuin taseen vastattavien kokonaissumma.

VASTAAVAA (varojen käyttö)

Pysyvät vastaavat (voitto-odotus > 1 vuosi)

Aineettomat hyödykkeet	16 031
Aineelliset hyödykkeet	62 446
Sijoitukset	47 765
Pysyvät vastaavat yhteensä	126 242

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus	220 518
Lyhytaikaiset saamiset	342 051
Rahoitusarvopaperit	80 838
Rahat ja pankkisaamiset	69 883
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	713 290

VASTAAVAA YHTEENSÄ 839 532

VASTAAVAA on ryhmitelty käänteiseen likviditeetti-järjestykseen. Siten aineettomat hyödykkeet ovat vaikein muuttua käteiseksi kun taas yrityksen rahavarat (rahat ja pankkisaamiset) ovat likvideintä varallisuutta.

Pysyvien vastaavien on tarkoitettu tuottamaan voittoa yli vuoden päähän. Siten sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden ero on tuotto- odotuksen aikaväli, vaikka molemmat sisältävät osakkeita.

Aineettomia hyödykkeitä: tekijänoikeudet, patentit, atk- ohjelmat tms.

Aineelliset hyödykkeet: kalusto, laitteisto, mahdolliset tontit tai kiinteistöt.

Vaihto-omaisuus: myytäväksi tarkoitetut tuotteet.

Lyhytaikaiset saamiset: myyntisaamiset

TASEEN ERÄT

VASTATTAVAA (rahan lähteet)

Edellisten tilikausien voitto (tappio)	298 203
Yksityistilit tilikaudella	-134 474
Tilikauden voitto (tappio)	153 536
Oma pääoma yhteensä	317 265

Tilinpäätössiirtojen kertymä/varaukset 84 089

Pitkäaikainen vieras pääoma 16 227

Lyhytaikainen vieras pääoma

Lainat rahoituslaitoksilta	20 560
Ostovelat	72 472
Muut velat	41 640
Siirtovelat	287 279
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	421 951

VASTATTAVAA YHTEENSÄ 839 532

Edellisten tilikausien voitto (tappio): aiemmilta tilikausilta kertynyt pääoma.

Yksityistilit tilikaudella: apteekkarin oma käyttö

Tilinpäätössiirtojen kertymä/varaukset: sisältävät toimintavaruksen eli piilevää verovelkaa

Pitkäaikainen vieras pääoma: velka, jota maksetaan pidempää kuin vuoden.

Lyhytaikainen vieras pääoma: velka, joka maksetaan pois yhden tilikauden sisällä.

Ostovelat: velka tavaran tai palveluksen myyjälle.

Siirtovelat: lomapalkkavaraukset, verovaraus jne.

LÄÄKITYKSEN ARVIOINTIPALVELUN KANNATTAVUUS

- **Tehtävä 5:** Kuinka monta asiakasta farmaseutin on palveltava vuodessa, jotta hänen palkkakulunsa ja uuden palvelun perustamiskustannukset tulevat katetuksi?
- Taustatiedot:
 - Palvelun tuottamisen kiinteät kustannukset ilman arvonlisäveroa apteekille ovat 1.000 €/vuosi
 - Palvelun arvonlisäverollinen hinta on 24,80 € eli 20,00 € ilman arvolisäveroa
 - Yhden asiakkaan palvelemiseen kuluu aikaa 30 min
 - Keskimääräinen farmaseutin palkka sisältäen työnantajamaksut on 3 920 €/kk eli noin 24,50 €/tunti.

FARMASEUTIN TUOTTAVUUS – LÄÄKKEIDEN TOIMITUS

- **Tehtävä 6:** Kuinka monta reseptiä farmaseutin on toimitettava ja mikä on oltava itsehoitolääkemyynti kuukaudessa ja vuodessa, jotta hänen palkkakulunsa tulevat katetuksi?
- Oletus: Farmaseutin työaika jakautuu seuraavasti:
 - Reseptitoimitus 90 %
 - Itsehoitolääkeneuvonta 10 %
- Taustatiedot:
 - Keskimääräinen liikevaihto per resepti on 29,50 €
 - Keskimääräinen liikevaihto per itsehoitolääkepakkaus on 9,15 €
 - Myyntikate toimitettua reseptiä kohden on 21,4 %
 - Myyntikate myytyä itsehoitolääkepakkausta kohden on 27,5 %
 - Kuten edellä tehtävässä 5, keskimääräinen farmaseutin palkka sisältäen työnantajamaksut on 3 920 €/kk.